

Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ
по дисципліні
«Вища освіта України і Болонський процес»
для магістрів заочного відділення

Затверджено

Протокол № від 2008

Краматорськ 2008

Т.В. Кудерська

Контрольні завдання по дисципліні «Вища освіта України і Болонський процес» для студентів заочного відділення. – Краматорськ: ДДМА, 2008. – с.32

Міститься перелік тем курсу та контрольних завдань, а також глосарій термінів. Приводяться списки джерел літератури до виконання контрольної роботи, залікові та тестові питання по дисципліні. Наведені рекомендації з виконання контрольних робіт.

ВСТУП

Курс «Вища освіта України і Болонський процес» посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки магістра. Він належить до циклу гуманітарних дисциплін, пов'язаних з вивченням особливостей функціонування і розвитку особистості в сучасному світі, а також спрямований на формування знань і умінь щодо конкурентоспроможної діяльності фахівця.

Курс тісно пов'язаний з такими навчальними предметами, як „Філософія”, „Соціологія”, „Політологія”. Дисципліна «Вища освіта України і Болонський процес» є нормативним курсом даного циклу, який навчить студентів розуміти факти та закономірності сучасного миру і сучасної освіти. Дисципліна „Вища освіта України і Болонський процес ” формує вміння аналізувати зовнішній (європейський, світовий) та внутрішній (національний) контексти стану та стратегії вищої освіти; здатність працювати у багатокультурних контекстах та знання основних принципів формування системи вищої освіти в провідних країнах Європи та світу; знання основних структурних елементів Європейської кредитно – трансферної системи (ECTS) та її основних функцій/

Основна мета курсу «Вища освіта України і Болонський процес» – ознайомити магістрів з основними цілями (завданнями), принципами і положеннями, прийнятими в межах Болонського процесу, та особливостями їх впровадження у системі вищої освіти України.

Після вивчення курсу магістри повинні знати компетенції, які необхідно розвинути в результаті вивчення навчальної дисципліни:

1 Розуміння сучасних євроінтеграційних процесів як чинника соціально-економічного розвитку держави та визначальної ролі освіти в розвитку партнерства України з європейськими державами;

2 Здатність працювати у багатокультурних контекстах та знання основних принципів формування системи вищої освіти в провідних країнах Європи та світу;

3 Знання основних цілей (завдань), принципів та положень Болонського процесу як засобу інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи та їхній вплив на розвиток вищої освіти України;

4 Розуміння основного завдання Болонського процесу – гармонізації архітектури системи європейської вищої освіти та визначальних критеріїв європейського простору вищої освіти;

5 Знання основних структурних елементів Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS)) та основних функцій (перезарахування і накопичення кредитів);

6 Розуміння та використання основних інструментів ECTS (інформаційний пакет/каталог навчальних дисциплін, аплікаційна форма (заява - анкета) студента, академічна угода, опис навчальних досягнень, шкала оцінювання ECTS,) та знання їхньої ролі в забезпеченні мобільності студентів;

7 Розуміння механізмів вдосконалення прозорості підготовки майбутніх фахівців на різних циклах навчання та визнання кваліфікацій (включаючи Додаток до диплома);

8 Знання засобів підтримки внутрішньої і зовнішньої мобільності та перезарахування кредитів між різними секторами (університетський — не університетський) на національному та міжнародному рівнях, а також підтримки процесів перезарахування кредитів між різними навчальними середовищами (дистанційне навчання, самонавчання, практика тощо);

9 Знання основних тенденцій щодо формування національної системи та структури кваліфікацій та їхня адаптація (узгодження) в європейському просторі вищої освіти;

10 Розуміння концептуальних засад створення системи із забезпечення якості вищої освіти відповідно до норм і стандартів (зокрема, Європейської мережі із забезпечення якості

11 Знання механізмів створення та запровадження норм і стандартів якості освіти, включаючи внутрішнє забезпечення якості у вищих навчальних закладах, зовнішнє забезпечення якості вищої освіти; забезпечення якості у діяльності агенцій/установ із зовнішнього забезпечення якості;

12 Розуміння основних підходів щодо створення національної мережі забезпечення якості та співробітництво з європейською мережею забезпечення якості

13 Розуміння підходів та методів оцінки якості вищої освіти та діагностики мінімального професійного рівня професійної компетентності майбутніх фахівців, що є загальноприйнятими в європейській та світовій практиці;

14 Здатність розуміти структуру системи ліцензійних інтегрованих іспитів, які запроваджуються і реалізуються в практиці підготовки фахівців в українських, європейських та світових вищих навчальних закладах (університетах) (як приклад, напрям освіти — медицина, спеціальності — лікувальна справа, педіатрія, стоматологія тощо);

15 Розуміння ролі та місця студентів у системі управління та забезпечення якості вищої освіти;

16 Здатність мати незалежне судження про пов'язані між собою проблеми сьогодення з інтеграції вищої освіти у європейський простір;

17 Вміння аналізувати зовнішній (європейський, світовий) та внутрішній (національний) контексти стану та стратегії розвитку вищої освіти;

18 Обізнаність з різними підходами щодо організації дослідницької роботи в галузі інтеграції вищої освіти, вивчення стану та процесів формування системи вищої освіти.

ЦІЛЬ І ЗАДАЧІ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота з дисципліни «Вища освіта України і Болонський процес», що виконують магістри заочного відділення, розрахована на самостійну роботу, а тому є важливим етапом підготовки до заліку Структура контрольної роботи адекватна структурі залікового завдання, тому що включає однакові види завдань (тести та теоретичні питання)

Ціль контрольної роботи – розвинути у магістрів навички самостійної роботи з літературою, навчити слухачів самостійно аналізувати соціальні явища й соціально-психологічні та педагогічні проблеми.

Контрольна робота з дисципліни «Вища освіта України і Болонський процес» має комплексний характер: кожний варіант містить завдання, що охоплюють різні розділи навчального курсу. Тому самостійне виконання домашнього завдання у формі контрольної роботи дозволяє магістрам упевнено орієнтуватися в основному змісті дисципліни.

Строк здачі контрольної роботи на рецензування – протягом місяця після настановної сесії. Магістрові необхідно уважно ознайомитися з рецензією викладача й, якщо буде потреба (якщо ця вимога зазначена в рецензії), виконати роботу над помилками

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

ТЕМА 1. Філософія ХХІ ст. Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави. Роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами.

ТЕМА 2. Системи вищої освіти у країнах Європи і Америки.

ТЕМА 3. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи. Основні документи Болонського процесу.

Тема 4 Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти.

ТЕМА 5: Європейська кредитно-трансферна система (ECTS): ключові особливості ECTS, основні інструменти ECTS, основні учасники ECTS. Додаток до диплома.

ТЕМА 6: Система та структура кваліфікацій європейського простору вищої освіти.

ТЕМА 7. Забезпечення якості вищої освіти.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема1. Філософія освіти ХХІ ст. Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави. Роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами.

Європейський вибір України — невід'ємна складова її подальшого розвитку. Хронологія та коротка характеристика подій з налагодження

співробітництва України і ЄС. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС — один із важливих інструментів створення в Україні нової правової системи та громадянського суспільства. Науково-технічне співробітництво України та ЄС. Входження освіти і науки України в європейський інформаційний та освітній простір як вагомий чинник економічного, соціального, інтелектуального, інноваційно-технологічного та культурного розвитку, задачі і методи психології і педагогіки.

Завдання на СРС: Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти

ТЕМА 2. Системи вищої освіти у країнах Європи і Америки.

Формування системи вищої освіти європейських країн. Сучасні принципи побудови та завдання вищої освіти в розвинених країнах. Доступ громадян до освіти. Заклади освіти. Ступеневість освіти. Система та структура кваліфікацій. Організація навчання: академічний рік, іспити, методи і засоби навчання, навчання студентів-іноземців.

Завдання на СРС: Ознайомлення з основними документами Болонського процесу та співробітництва України і Європейського Союзу

Тема 3: Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи. Основні документи Болонського процесу.

Євроінтеграція як соціально-економічний процес. Чинники євроінтеграції вищої освіти. Хронологія подій Болонського процесу та залучення європейських держав у Болонський процес. Основні документи Болонського процесу:

- Гармонізація архітектури європейської системи вищої освіти: Спільна декларація міністрів Великобританії, Німеччини, Італії та Франції, які відповідають за сферу вищої освіти (**Париж, 25 травня 1998 р.**);
- Зона європейської вищої освіти: Спільна заява міністрів європейських країн, які відповідають за сферу вищої освіти (**Болонья, 18—19 червня 1999 р.**);
- До зони європейської вищої освіти: Комюніке зустрічі міністрів європейських країн, які відповідають за сферу вищої освіти (**Прага, 18—19 травня 2001 р.**);
- До зони європейської вищої освіти: Комюніке конференції міністрів європейських країн, які відповідають за сферу вищої освіти (**Берлін, 19-20 вересня 2003 р.**);

- Європейський простір вищої освіти — досягнення цілей: Комюніке зустрічі міністрів європейських країн, які відповідають за сферу вищої освіти (**Берген, 19-20 травня 2005 р.**).

Завдання на СРС: Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти

Тема 4: Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти.

Гармонізація архітектури системи європейської вищої освіти як основне завдання Болонського процесу. Визначальні критерії європейського простору вищої освіти: якість, конкурентоспроможність вищих навчальних закладів Європи, взаємна довіра держав і вищих навчальних закладів, узгодження системи освіти та системи і структури кваліфікацій на дипломному і післядипломному рівнях, мобільність студентів, привабливість освіти.

: Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти

сприяння мобільності студентів і викладачів; забезпечення працевлаштування випускників на європейському ринку праці, привабливість європейської системи вищої освіти.

Завдання на СРС: Основні завдання, принципи та етапи формування європейського простору вищої освіти

Тема 5 Європейська кредитно-трансферна система (ECTS): ключові особливості ECTS, основні інструменти ECTS, основні учасники ECTS. Додаток до диплома європейського зразка.

Ключові особливості ECTS

Основні інструменти ECTS, на основі яких відбувається перезарахування і накопичення кредитів, отриманих за час навчання в іншому університеті, та зарахування кредитів у процесі навчання впродовж життя: інформаційний пакет/каталог навчальних дисциплін, аплікаційна форма (заява-анкета) студента, академічна угода, опис навчальних досягнень, шкала оцінювання ECTS, знак ECTS.

Основні учасники ECTS: координатори ECTS ECTS -консультант.

Болонський процес та ECTS: цілі європейської системи трансферу та накопичення кредитів, суть європейської системи трансферу та накопичення кредитів, кредити в європейській системі, кредити та їхні рівні, кредити та забезпечення якості.

Підтримка мобільності та перезарахування кредитів між різними секторами (університетський — неуніверситетський) на національному та міжнародному рівнях.

Підтримка процесів перезарахування кредитів між різними навчальними середовищами (дистанційне навчання, самонавчання, практика).

Вдосконалення прозорості підготовки майбутніх фахівців і рівнів навчання та визнання кваліфікацій Додаток до диплома європейського зразка

.Рекомендації та проведення організаційних заходів щодо запровадження додатка до диплома

Завдання на СРС: ключові особливості ECTS, основні інструменти.

Тема 6 Система та структура кваліфікацій європейського простору вищої освіти.

Запровадження трициклової (триступеневої) системи підготовки фахівців з вищою освітою: бакалавр, магістр, доктор філософії (PhD). Місце в системі підготовки фахівців з вищою освітою поєднаних ступенів, ступенів інтегрованих магістрів. Перелік напрямів освіти, за якими здійснюється підготовка фахівців на ЄПВО. Механізми створення переліку бакалаврських, магістерських та докторських програм, їхня структура та зміст. Компетентнісний підхід у формуванні змісту підготовки фахівців: компетентність, компетенції, результати навчання. Наднаціональні (європейські), національні, фахові компетенції. Рамкові стандарти, їхня структура та зміст. Навчальні плани (діаграми підготовки). Структура та зміст узгоджених робочих програм навчальних дисциплін.

Завдання на СРС: Основні складові ECTS, її структура, зміст та завдання

ТЕМА 7. Забезпечення якості вищої освіти.

Якість освіти як визначальний чинник вищої освіти. Якість підготовки спеціалістів з вищою освітою (якість вищої освіти у вузькому змісті). Системне дослідження вищої освіти. Норми якості вищої освіти. Критерії якості вищої освіти. Оцінювання якості вищої освіти. Моніторинг якості вищої освіти. Забезпечення якості вищої освіти. Управління якістю вищої освіти. Сучасні підходи та методи оцінки якості вищої освіти та діагностики мінімального професійного рівня професійної компетентності майбутніх фахівців, що є загальноприйнятими в європейській та світовій практиці.

Концептуальні засади створення системи із забезпечення якості вищої освіти відповідно до вимог ЄПВО та Європейської мережі із забезпечення якості (Створення/запровадження норм/стандартів:

- внутрішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах;
- зовнішнього забезпечення якості вищої освіти;
- забезпечення якості у діяльності агенцій/установ із зовнішнього забезпечення якості.

Створення національної мережі забезпечення якості та співробітництво з Європейською мережею забезпечення якості

Завдання на СРС: Вивчення основних інноваційних документів та рекомендацій із запровадження трициклової підготовки фахівців.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Контрольна робота виконується тільки рукописно в 12-ти листовому зошиті в клітинку або на листах формату А 4.

На титульному листу контрольної роботи варто вказати П.І.Б. і групу магістра, а також номер виконуваного варіанта роботи.

Вибір варіанта контрольної роботи здійснюється по двох останніх цифрах номера залікової книжки: до цифри «25» включно – це варіант вашої контрольної роботи, а понад «25-тью», варіант визначається шляхом вирахування із двох останніх цифр номера залікової книжки загальної кількості варіантів по дисципліні. Наприклад: № 13045 ($45-25=20$, тобто варіант №20).

Завдання 1 і 2 є теоретичними. Відповідь на теоретичне питання повинна бути викладена чітко, лаконічно; попередньо необхідно скласти план відповіді. Розкриваючи реферативну частину роботи, можна використовувати не тільки ті джерела літератури, які рекомендовані у методиці, але й будь-яку іншу літературу по темі. По завершенню питання повинно дати розгорнутий висновок.

Тестові завдання припускають **один варіант відповіді** на питання. Для відповіді на тестові завдання потрібно використовувати теоретичні знання. Тести вимагають логічного мислення на основі отриманих теоретичних даних.

На закінчення контрольної роботи оформляється список літератури.

Контрольна робота повинна бути оформлена акуратно, без помарок; кожне наступне завдання потрібно відокремити від попереднього, повинні бути проставлені номери завдань

Оцінювання контрольної роботи:

- контрольна робота приймається до захисту, якщо виконані всі умови
- захист роботи здійснюється в письмовому вигляді
- якщо питання розкриті достатньо, контрольна робота зараховується від 25 до 40 балів.

Рівень виконання контрольної роботи оцінюється у розмірі 40 балів рейтингу наступним чином.

Стан виконання контрольної роботи	Критерії оцінювання	Національна оцінка словесно	Рейтингова система, бали
оформлений у вигляді брошури (формат А4) із відповідним титульним листом	Тема розкрита повністю, наданий список літературних джерел за останні 2 роки, існують посилки у тексті на літературні джерела, виділені заголовки підрозділів, які висловлюють окрему закінчену думку, а також є план до кожного питання.	Відмінно	35 - 40 балів
	Тема розкрита повністю, але є припустимі неточності або помилки смислового характеру при написанні роботи, або не наданий список літературних джерел (джерела взяті за термін, раніше 2-х останніх років), немає посилки у тексті на літературні джерела.	Добре	30-35 балів
	Тема розкрита частково, не наданий список літературних джерел, немає посилки у тексті на літературні джерела, не виділені заголовки підрозділів плану, які висловлюють окрему закінчену думку.	Задовільно	25-30 балів
	Тема не розкрита	Незадовільно	0 балів

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

ВАРІАНТ №1.

1. Формування зони європейської освіти.
2. Стратегічні завдання розвитку освіти України.
3. Закінчити фрази:
  - XXI ст. Юнеско визначило як століття...
  - національна доктрина освіти прийнята ...
  - кредит ECTS – це ...
  - цілі болонського процесу...

ВАРІАНТ №2.

1. Етапи болонського процесу.
2. Оцінювання в системі ECTS.
3. Закінчити фрази:
  - демократизація вищої освіти це ...
  - до принципів великої хартії університетів відносяться...
  - ТБЮТОР –це...Україна підписала болонську декларацію у...

ВАРІАНТ №3.

1. Нова парадигма національної освіти.
2. В чому сенс фундаменталізації освіти ?.
3. Закінчити фрази:
  - одиноцею об'єма учбового курсу є...
  - головна ціль Болонського процесу...
  - бакалавр – це...
  - маастрихтський договір врегулював...

ВАРІАНТ №4.

1. Основні загальноцивілізаційні тенденції, що виявилися наприкінці ХХ століття.
2. Сорбонська декларація 1998 р., м. Париж
3. Закінчити фрази:
  - компетентнісний підхід передбачає...
  - магістр –це...
  - переваги ECTS...
  - загальні принципи формування систем освіти європейських країн...

ВАРІАНТ №5.

- 1 що дає Україні поглиблене співробітництво з ЕС?
- 2 загальна характеристика ECTS
- 3 закінчити фрази:
  - до елементів інформаційного пакету відносяться...
  - критеріями освіти в рамках болонського процесу є...
  - ЮНЕСКО – це...
  - програма ТЕМПУС передбачає...

ВАРІАНТ №6.

1. перелік елементів інформаційного пакету.
2. особливості системи освіти Німеччини.
3. закінчити фрази:
  - якість вищої освіти визначається...
  - трансфер кредитів – це...
  - безперервна освіта передбачає...
  - ЄС – це...

ВАРІАНТ №7.

1. основні засади та принципи формування зони європейської вищої освіти.
2. загальні умови користування ECTS
3. закінчити фрази:
  - акредитація – це...
  - індивідуальний навчальний план для студента формується на підставі...
  - моніторинг – це...
  - кредит – це...

ВАРІАНТ №8.

1. Особливі вимоги до оформлення додатка до диплому.
2. Стратегічні завдання розвитку освіти України.
3. Закінчити фрази:
  - академічний рік передбачає...
  - шкала оцінювання ECTS...
  - до методів оцінювання в системі ECTS відносяться...
  - глобалізація – це...

ВАРІАНТ №9.

1. Особливості системи освіти США.
2. Положення великої хартії університетів.
3. Закінчити фрази:
  - гуманізація освіти передбачає...
  - перший вищий навчальний заклад в Україні...
  - модуль –це...
  - координатори ECTS ...

ВАРІАНТ №10

1. Особливості системи освіти у Франції.
2. Перелік оцінок вивчених дисциплін.
3. Закінчити фрази:
  - гуманітаризація освіти передбачає...
  - Київсько – Могілянська академія названа на честь...
  - якість освіти передбачає...
  - інформаційний пакет – це...

ВАРІАНТ №11

1. Ступенева освіта в Україні.
2. Особливості вищої освіти у Польщі.
3. Закінчити фрази:
  - опис дисципліни курсу включає...
  - інноваційне середовище –це...
  - до керівних органів ЄС відносяться...
  - фасилітатор –це...

ВАРІАНТ №12

1. Перезарахування кредитів ECTS
2. Особливості системи вищої освіти Великобританії.
3. Закінчити фрази:
  - ECTS –це...
  - освітньо - кваліфікаційні рівні в Україні...
  - Україна приєдналася до Болонського процесу...
  - ТЬЮДОР –це ...

ВАРІАНТ №13

1. Особливості системи освіти у Японії.
2. Болонський процес як засіб інтеграції.
3. Закінчити фрази:

- кредити ECTS –це...
- Болонська конвенція, спільна заява європейських міністрів освіти була прийнята...
- комюніке –це...
- якість освіти передбачає...

ВАРІАНТ №14

1. формування інноваційного простору у контексті вимог болонського процесу
2. Особливості системи освіти Італії.
3. Закінчити фрази:
  - призначення кредитів ECTS вимагає...
  - конкурентноспроможність передбачає...
  - національна доктрина розвитку освіти була схвалена...
  - змістовні модулі –це...

ВАРІАНТ №15

1. Роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами.
2. Кредити ECTS
3. Закінчити фрази:
  - основні загальноцивілізаційні тенденції...
  - ступені освіти ...
  - додаток до диплому містить...
  - основні цілі Болонської декларації...

ВАРІАНТ №16

1. Основні етапи формування зони європейської освіти.
2. Особливості системи освіти Росії
3. Закінчити фрази:
  - основні складові болонського процесу...
  - координатори ECTS...
  - Пражське комюніке було прийнято ...
  - магістр –це...

ВАРІАНТ №17

1. Гарантії якості освіти.
2. Особливості вищої освіти України.
3. Закінчити фрази:
  - інтеграція освіти передбачає...
  - опис предмету курсу повинен мати...
  - міжнародні програми освіти ...

- акредитація –це...

ВАРІАНТ №18

1. Загальні принципи формування систем вищої освіти європейських країн.
2. Інформаційний пакет.
3. Закінчити фрази:
  - цілі Болонського процесу...
  - ТЬЮДОР –це...
  - Україна приєдналася до болонського процесу в...
  - один кредит –це...

ВАРІАНТ №19.

1. Європейська кредитно - трансферна система накопичення.
2. Особливості вищої освіти Іспанії.
3. Закінчити фразу:
  - «СОКРАТЕС» - це програма...
  - велика хартія університетів прийнята у...
  - один кредит –це...
  - Європейський союз –це...

ВАРІАНТ №20.

1. Культура толерантності як чинник розвитку.
2. Інноваційний характер освіти.
3. Закінчити фрази:
  - авторитарна педагогіка заснована на...
  - інформатизація навчального процесу передбачає...
  - кредит – це...
  - до недоліків сучасної системи освіти відносяться...

ВАРІАНТ №21.

1. Управління якістю підготовки фахівців.
2. Науково _ технічне співробітництво України та ЄС.
3. Закінчити фрази:
  - принципи болонської декларації...
  - бакалавр –це...
  - інформаційний пакет передбачає...
  - до етапів Болонського процесу відносяться...

ВАРІАНТ №22.

1. Стратегічні завдання розвитку освіти України.
2. Педагогіка толерантності в вищій школі.
3. Закінчити фрази:
  - демократизація освіти передбачає...
  - ECTS засновується на...
  - цілі Болонського процесу...
  - кредити –це ...

ВАРІАНТ №23.

1. Нова парадигма освіти ХХІ ст.
2. Етапи болонського процесу.
3. Закінчити фрази:
  - основні позиції Болонського процесу...
  - гуманізація освіти передбачає...
  - глобалізація –це...
  - автономія університетів передбачає...

ВАРІАНТ №24.

1. Сучасні тенденції в розвитку вищої школи.
2. Положення великої хартії університетів.
3. Закінчити фрази:
  - безперервна освіта передбачає...
  - ECTs –це...
  - «ТАМПУС» - це програма...
  - толерантність –це...

ВАРІАНТ №25.

1. Філософія освіти ХХІ століття.
2. Управління якістю підготовки фахівців.
3. Закінчити фрази:
  - причини, які спонукали Європу до змін в системі освіти...
  - кредити ECTS-це...
  - ТЬЮДОР –це...
  - принципи дії великої хартії університетів...

ГЛОСАРІЙ (ТЕРМІНОЛОГІЯ) БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Акредитація

Як визначено у Болонській декларації, структуру Європейського простору вищої освіти складають два цикли - студентський та післядипломний. Акредитація - центральний інструмент підтримки потрібних змін у системі європейської вищої освіти. Як і оцінювання, акредитація гарантує якість нового рівня програм (передбачене керування), а також проводить моніторинг уже існуючих (фактичне керування). Акредитацію, тобто сертифікацію рівня програми, проводять після огляду мінімальних стандартів змісту спеціалізації. Професійна значущість рівня, зв'язок та зміст загальної концепції рівня програми мають бути відзначені за обмежений період часу в структурі прозорого, формального та зовнішнього рівноправного оцінювання. Отже, рівень програми має бути оцінений після певного часу. Процесом рівноправного оцінювання керують агентства, які оглядали стандарти зовнішні оцінювання. Інструмент акредитації рівня сертифікації програм є досить новим в Європі, але швидко приймається країнами - членами Болонського процесу.

Детальнішу інформацію можна знайти на таких веб-сайтах:

<http://www.accreditation-council.de>

<http://www.enqa.net/>

<http://www.inqaahe.nl/>

Процес Брюге

Термін "процес Брюге" вживають стосовно зростання співпраці в європейській професійній освіті та навчанні; він схожий на Болонський процес у вищій освіті. На конференції в місті Брюге, яка відбулася в жовтні 2001 року, генеральний директор з професійного навчання ініціював процес співпраці в галузі професійної освіти та навчання. Рада Європи затвердила цю ідею в Барселоні (15 та 16 березня 2002 року). Основною реакцією було те, що Європейська комісія запросила представників 29 європейських країн (членів ЄС, майбутніх членів ЄС та країн європейського економічного простору) та соціальних партнерів на збори, щоб обговорити конкретні дії та заходи щодо встановлення професійної освіти та навчання в Європі. Прозорість кваліфікацій та навичок узгоджено з новим, універсальним інструментом, що інтегрував існуючі засоби, такі як європейський паспорт навчання, європейський навчальний план та додаток до сертифіката. Велику підтримку надано системі кредитного взаємозаліку в професійній освіті

та навчанні на європейському рівні, утворюючи систему ECTS (Європейська система кредитного взаємозаліку) у вищій освіті. Такі заходи треба провести у процесі добровільної співпраці, який буде найбільшим пріоритетом Датського президентства. Європейська структура професійної освіти має розвинути до 2010 року, щоб зробити можливим вільне пересування громадян робочими, бізнесовими секторами та країнами. Як зазначила Ві-в'єн Редінг, уповноважена особа з освіти та культури в ЄС, пересування кваліфікацій та вмінь - це попередня умова довгострокового навчання та збільшення мобільності.

Детальнішу інформацію можна знайти на веб-сайті

http://europa.eu.int/comm/education/bruges/index_en.html

Додаток до диплома

Європейська комісія, Рада Європи та ЮНЕСКО розробили додаток до диплома, щоб установити міжнародне пересування та спростити академічне та професійне впізнавання кваліфікацій (дипломи, рівні, сертифікати тощо). Документ, закріплений за дипломом про вищу освіту, складають національною та англійською мовами із зазначенням сутності, рівня, змісту та статусу навчання, яке успішно здобуто. Додаток до диплома містить додаткову інформацію про національну систему вищої освіти, яка відповідає кваліфікації суттєвого контексту освіти. Інформація конкретної країни про виконання додатка до диплома поширюється в країнах, які беруть участь у програмі Socrates.

Детальнішу інформацію можна знайти на веб-сайті

<http://europa.eu.int/comm/education/recognition/diploma.html#1>

Академічне навчання

Болонський процес фокусується на академічному навчанні, зокрема на виконанні системи, основаної на двох циклах. Натепер навчання для здобуття ступеня та звання включено до європейських дебатів про реформу структури систем вищої освіти. Уже 1992 року міністри освіти країн - учасниць ЄС (Бельгії, Данії, Німеччини, Франції та Нідерландів) погодились розвивати взаємозалік та встановити існуючі системи навчання на здобуття ступеня. Із 1994 року студенти, які здобувають ступінь, розробили структуру дослідної програми EU-HCM/TMR. 1991 року Конфедерація спілок ректорів ЄС запропонувала впровадити "Європейський докторат" як додатковий сертифікат та навчати докторантів за кордоном хоча б рік. Це не тільки покращить освіту молодих науковців, а й підтримає співпрацю європейських університетів і дослідних інститутів. Структури та якість на-

вчання в Європі обговорювалися на консультаціях генеральних директорів вищої освіти країн - учасниць ЄС під президентством Швеції в місті Хальмштад (травень 2001 року) та під президентством Іспанії в місті Кордова (квітень 2002 року), які відбуваються раз на півріччя. Крім того, Європейська комісія подала до розгляду звіт про мобільність докторантів у контексті програм Socrates-Erasmus (так званий звіт Мітчелла).

ECTS

ECTS - European Community Course Credit Transfer System (Європейська система трансферу оцінок) - це кредитна система, яка пропонує спосіб вимірювання та порівняння навчальних досягнень і переведення їх з одного інституту до іншого. Спочатку система виникла під впливом програми Erasmus (1989-1996 рр.) та тестувалася протягом шести років як пілотна схема, де було задіяно 145 інститутів вищої освіти в усіх країнах - учасниках ЄС та ЄЕС. Із дня впровадження Інституційного контракту в програмі Socrates-Erasmus усі європейські університети можуть брати участь в ECTS. Як ефективний інструмент створення взаємозаліку та управління академічним впровадженням система ECTS підтримує європейську мобільність. Переведення створено наданням деталізованої інформації з курсу навчання. Важливі засоби, які використовували у роботі ECTS та управлінні академічним визначенням, подано в інформаційному пакеті, договорі про навчання та дублікаті офіційних документів. Можливість використання ECTS у професійному навчанні обговорюється.

Детальнішу інформацію можна знайти на веб-сайті

<http://europa.eu.int/comm/education/socrates/ects.html#cl>

Європейський простір вищої освіти

Розвиток структури Європейського простору вищої освіти до 2010 року - найважливіше завдання міністрів освіти Європи для плідної співпраці інститутів вищої освіти у межах Європи. Водночас, 33 країни-учасниці прагнуть установити об'єднані структури в системах європейської вищої освіти та висунули ряд вимог у структурі Болонського процесу. Потрібно вдосконалити мобільність студентів та викладачів, визначити рівні та гарантії якості навчальних програм. Крім того, треба встановити структуру, основу на двох головних циклах, та систему кредитів, таку як ECTS. Перші результати впровадження та первинного встановлення на час Берлінської конференції 2003 року можна побачити в заключному комюніке, яке підписали міністри освіти Європи з нагоди зустрічі спостерігачів за Болонським процесом у Празі 2001 року (http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/prager_kommunique.pdf).

Ознайомитися з Болонською декларацією міністрів освіти Європи від 19 червня 1999 року "Простір європейської вищої освіти" можна на веб-сайті

http://www.bologna-berlin2003.de/pdf/bologna_declaration.pdf

Європейський простір дослідницької діяльності

У січні 2000 року Європейська комісія опублікувала звернення "Про Європейський простір дослідницької діяльності", ініціатором якого був уповноважений з питань дослідництва Філіп Баскін. Воно спрямоване на створення кращої структури умов проведення досліджень, щоб Європа стала світовим лідером у сфері освіти. Документ пропонує безмежну політику виконання досліджень у Європі, основу на кращій співпраці дослідників та науковців країн-учасниць, які удосконалюватимуть координацію досліджень у межах ЄС без зайвої бюрократії та великих коштів. Європейський простір дослідницької діяльності сприятиме загальному користуванню науковими ресурсами, створить робочі місця на довгостроковій базі та збільшить конкуренцію в Європі.

Детальніша інформація знаходиться на веб-сайтах:

http://europa.eu.int/comm./research/area_de.html

<http://www.cordis.lu/rtd2002/era-debate/era.htm>

Європаспорт

Європаспорт (створений за ініціативою Ради Європи) - це розповсюджений у всій Європі двомовний документ, що затверджує періоди навчання за межами рідної країни та мобілізує освіту по всій Європі. У такому документі міститься інформація про зміст та якість здобутих кваліфікацій та дані про міжнародний досвід, навички та потрібні знання. Навчання за Європаспортом затверджує не тільки етапи професійного навчання, а також практичні навчальні періоди у галузі вищої освіти.

Детальнішу інформацію можна знайти на веб-сайті

http://europa.eu.int/comm/education/europass/broch_en.pdf

Євро-студент 2000

Проект "Євро-студент 2000" містить соціальну та економічну інформацію про студентське життя у восьми країнах - учасницях ЄС (Бельгії, Німеччині, Фінляндії, Франції, Італії та ін.). Інформація сфокусована на рі-

зних аспектах умов життя студентів вищої освіти: джерело фінансування навчання, сімейний стан студента, урядові асигнування, професійний рівень знання мови, перебування за кордоном, проживання та бюджет студента. Результати такого дослідження мають надати початкову інформацію з економічних і соціальних структур студентського життя в Європі та будуть використані для розвитку освітньої політики. Проект, можливо, продовжать та будуть поширювати в інших країнах. Результати були опубліковані навесні 2002 року.

Детальніша інформація щодо проекту на веб-сайті

<http://www.his.de/doku/abereich/ausland/proj/Eurostudent/frameset.htm>

Оцінювання

Оцінювання - основний крок у визначенні якості вищої освіти, відносного рівня програм та способів викладання й академічного навчання з предмета або на факультеті. Оцінювання виконують за внутрішніми та зовнішніми процедурами. Процес внутрішнього оцінювання містить систематичне збирання адміністративної інформації, опитування студентів і випускників поряд зі звичайними бесідами з лекторами та студентами. Складовою зовнішнього оцінювання є відвідування групою контролю факультету для визначення якості академічного навчання та викладання. Зовнішні оглядачі - це лектори або люди професійної діяльності, які на основі спілкування зі студентами та молодими науковцями складають остаточний звіт. Оцінювати академічне навчання та викладання треба з урахуванням ефективних заходів гарантії якості.

Крім академічного навчання та викладання, презентацію дослідження оцінюють на різних рівнях: спираючись на системи національних досліджень, індивідуальні інституції, програми досліджень та індивідуальні проекти. У галузі дослідження також проводять внутрішні та зовнішні оцінювання.

Детальніша інформація - на веб-сайтах:

<http://www.enqa.net>

<http://www.inqaahe.hl/>

GATS

GATS було створено в січні 1994 року як багатосторонній договір разом із Загальним договором про тарифи та торгівлю і Договором про торгівлю стосовно прав інтелектуальної власності - частини структури Всесвітньої торговельної організації. Мандат GATS є результатом переговорів

"Uruguay Round", це лібералізація торгівлі послугами та поступове фазування урядових кордонів у національному змаганні у секторі послуг. Через GATS країни-учасниці відкрили для міжнародного змагання всі власні ринки послуг або їх частини. Країни-учасниці мають дотримуватися двох принципів, чітко зазначених у договорі: "принципу національного пріоритету", за яким країни-учасниці мають віддавати перевагу національним провайдерам, та "принципу найменшої перешкоди", за яким члени не повинні вибирати між державами-учасницями. Освіта є одним з 12 секторів (серед здоров'я, туризму, банківської справи, телекомунікацій), включених у договір. Нові переговори з торгівлі послугами розпочалися в січні 2000 року та мають закінчитися до 2005 року. Дискусія з потенційних дій GATS у секторі освіти ще триває.

Детальніша інформація на - веб-сайтах:

http://www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/serv_e.htm

<http://gats-info.eu.int/>

www.aucc.ca/en/international/bulletins/declaration.pdf

ISIC

Міжнародна картка студента (ISIC) - це міжнародний документ, який прийняла Міжнародна студентська конфедерація туризму (ISTC) та який видають студентські організації та туристичні агентства. ISIC - це єдина міжнародна студентська картка, прийнята ЮНЕСКО з 1993 року. Власникам карток пропонуються знижки у більш ніж 90 країнах на туристичні квитки, житло, вхідні квитки.

Детальніша інформація - на веб-сайті

www.isic.de

Навчання протягом усього життя

Заключне комюніке зборів спостерігачів за Болонським процесом у Празі 2001 року підкреслило важливість навчання протягом усього життя як основний елемент Європейського простору вищої освіти. Навчання протягом усього життя містить усі фази навчання, починаючи з дошкільного до післяпенсійного, і покриває весь спектр формального та неформального навчання. Цей задум виконується завдяки поєднанню загальної та професійної освіти в центральні аспекти різних курсів, таких як освіта, молодь, працевлаштування та дослідництво. Структура навчання протягом усього життя має бути розвиненою так, щоб будь-хто міг вибрати навчальне се-

редовище, роботу, регіон та країну для вдосконалення своїх знань, умінь та компетенцій, для їх оптимального застосування. Важливою умовою реалізації навчання протягом усього життя є розвиток гармонійної системи кредитів, яка дозволяє оцінювати та впізнавати дипломи та сертифікати, отримані у школі, університеті та в структурах навчання, оснований на праці. У цьому випадку взаємозалік кваліфікацій між школами, університетами та роботою може бути забезпечений. Із продовженням навчання та подальшим тренуванням, звичайно, збільшується бажання змагатися та використовувати нові технології, які є основними досягненнями стратегічних цілей Європи. Як наслідок, європейські країни матимуть суспільство з вищою освітою і будуть спроможні змагатися за лідерство (Рада Європи, Ліссабон, березень 2000 року). У жовтні 2000 року Європейська комісія присвятила цьому питанню меморандум та роком пізніше опублікувала звернення двох членів комісії - Вів'єн Редінг (освіта та культура) та Анни Діамантопоулоу (соціальні зв'язки).

Детальніша інформація - на веб-сайті

http://europa.eu.int/comm/education/index_en.html

Гарантія якості

Найбільшою перевагою Болонського процесу є визначення та огляд стандартів якості вищої освіти по всій Європі. Попередньою умовою є розроблення порівняльних методів та критеріїв для встановлення якості досліджень та навчання. 1998 року Рада Європи порекомендувала розширити співпрацю у цій галузі. Як результат було створено Європейську мережу гарантії якості у вищій освіті (ENQA). Із 1999 року ENQA надавала інформацію про впровадженій досвід разом з новими спробами та обговореннями щодо гарантії якості. На так званих Болонських семінарах в Амстердамі обговорювали результати дебатів про встановлення європейських стандартів якості для програм рівнів "бакалавр" та "магістр". Пілотний проект "Регулювання освітніх структур в Європі" надав критерії порівняння остаточних структур та викладацьких упроваджень для сімох предметів (бізнес, освітні науки, геологія, історія, математика, хімія та фізика). Акредитацію та оцінювання, інструменти реалізації та огляду стандартів якості розглядають агентства оцінювання та акредитації в деяких країнах.

Детальніша інформація - на веб-сайтах:

<http://www.jointquality.org/>

<http://www.inqahe.nl/>

<http://www.ia-up.org/papers.htm>

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З КУРСУ: «ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС»

1. Етапи розвитку Болонського процесу.
2. Загальноцивілізовані тенденції, які проявилися в кінці ХХ століття.
3. Характеристика факторів, що вплинули на зміну у сфері освіти в кінці ХХ століття.
4. Причини, які спонукали Європу до змін у системі освіти в індустріально розвинених країнах в кінці ХХ століття.
5. Основні положення національної доктрини освіти України, яка була прийнята у 2001р. на з'їзді робітників освіти.
6. Тенденції розвитку вищої школи, які намітилися в розвитку вищої школи в індустріально розвинених країнах в кінці ХХ століття.
7. Основні складові та мета Болонського процесу.
8. Принципи роботи Європейських Університетів, зазначені Великою Хартією Університетів, яка була прийнята в 1988р.
9. Основні позиції (кроки) запропоновані Болонським процесом.
10. Принципи, на основі яких відбувається Болонський процес.
11. Загальна характеристика ECTS.
12. Кредити ECTS.
13. Оцінка в системі ECTS.
14. Форми організації навчання в умовах КМСОУП.

ТЕСТОВІ ПИТАННЯ З КУРСУ «ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС»

1. ХХІ століття визначено ЮНЕСКО як століття...
2. Головною функцією викладача вищої школи у ХХІ ст. повинна бути...
3. Тенденції до глобалізації та до переходу людства від індустріальних технологій до науково-інформаційних відносяться до...тенденцій ХХІ століття.
4. Перехід від авторитарної педагогіки до педагогіки толерантності пропонує упровадження...педагогічної системи.
5. Зростання наукоємних виробництв, для ефективної роботи яких більше 50% робітників повинні складати особи з вищою або спеціальною освітою, пропонують...
6. Інтенсивне зростання об'єму наукової та технічної інформації потребує...освіта.
7. Швидка зміна технологій, яка викликає моральне старіння виробничих потужностей за 7-10 років, потребує від спеціаліста...підготовки та здатності...засвоювати нові технології, що недоступно спеціалістам.
8. Демократизація вищої освіти пропонує...

9.Гуманізація та гуманітаризація освіти спрямована на подолання ...мислення.

10.Національна доктрина освіти була прийнята на ...в...році.

11.До основних етапів Болонського процесу відносяться...

12.Основними принципами Великої Хартії Університетів є...

13.Основні позиції (кроки) Болонського процесу:...

14.Україна стала учасником Болонського процесу в...році.

15. ECTS базується на трьох ключових елементах...

16.Кредит ECTS –це...

17.Інформаційний пакет –це ...

18.Причини,які побудили Європу до змін в системі освіти та прийняли положень Болонського процесу...

19.Основні цілі Болонського процесу...

20.Основні складові Болонського процесу...

ЛІТЕРАТУРА

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник /за редакцією В.Г.Кременя. Авторський колектив: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан,2004.- розд.2
2. Болонський процес у фактах і документах/Упорядники Степко М. Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубінко В. В., Бабин І. І. — Київ — Тернопіль: Вид-во ТДПУ іМ. В. Гнатюка, 2003. — 52 с. (<http://www.tspu.edu.ua/>).
3. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003 - 2004 рр.) / За ред. В. Г. Кременя, авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я. Я., Шинкарук В. Д., Грубшко В. В., Бабин І.І. — Київ — Тернопіль: Вид-во ТДПУ, 2004. 147
4. ЖуравськийВ.С, Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. — К.: ІВЦ «Видавництво «Політтехніка», 2003. — 200 с
5. Кремень В.Г. Болонский процесс: сближение, а не унификация // Зеркало недели. — № 48(473). — 13-19 декабря 2003.
6. Кравченко Ю.Качество образования – фактор підвищення качества жизни // Стандарти и качество.-М.,2007.-6.-С.20-22
7. Кремень В. Модернізація вищої школи України в контексті принципів Болонської декларації // Вища школа.-К., 2004.-%. -С.31-39.
8. Колот А.М. Реалізація засад Болонської Декларації при підготовці фахівців економічного профілю // Вища школа.-К.,-2004.-2.С.-20-33
9. Майкова Е.Соціологічна освіта і Болонський процес// Вища школа.-К.,-4.-С.33-39.
10. Середа Л. Шляхи вирішення проблемі створення сучасних способів систематизації і контролю знань// Вища школа.-К.,2005.-1.-С.41-46
11. Олійник А. Поняття й реальність процесу інноваційного розвитку освіти в Україні у контексті Болонських декларацій/ Анатолій Олійник// Вища освіта України. – 2007-№1 с. 42-49.
12. Скубашевська О. Необхідність і реалії інноваційного розвитку освіти/ Ольга Скубашевська// Вища освіта України. – 2007-№3 с. 30-37.

Навчальне видання

Т.В.Кудерська

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ
для магістрів заочного відділення

Редактор

Комп'ютерна верстка

О. П. Ордіна

/2007. Підп. до друку

Папір офсетний. Розум. друк. арк.

Тираж прим. Зам. №

Формат 60x84/16.

Обл.-вид. арк.

Видавець і виготівник

«Донбаська державна машинобудівна академія»

84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72